



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Theologia Universa**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Caput XIII. De Testamento.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38477

Respondeo, collationem illam esse Simoniacam, si de re præstanda non simplex insinuatio, sed verum pactum intercedat, quod ex *Cap. finali. de pactu, satis colligi potest.*

QUÆRES tertio, Quid judicandum de eo qui pecuniam præbet alicui tertio ut intercedat apud alterum, ut hic intercedat apud Collatorem beneficii, ut conferatur illi qui dictam pecuniam præbuit?

Respondeo, illum casum apud aliquos Auctores illicitum admitti: quia, inquit, pretium illud datur pro re merè temporali, nempe pro gratia sive intercessione amici apud collatorem: hanc sententiam ut probabilem habet *Vasquez & Sanchez in Opusculor. Tom. 1. Lib. 2. Cap. 3.* & alii Recentiores apud *Dianam Part. 4. Tract. 4. Resol. 151.* & iterum *Part. 10. Tract. 15. Resol. 5.* Sed ipse *Vasquez & Sanchez* censet contrariam sententiam esse probabiliorē: quod omnino verum iudico tam ab auctoritate, quam à ratione; quia illud pretium saltem mediatur pro ipso beneficio conferri videtur: & hac vià facile foret passim pilliare Simoniam in oculis hominum, sed prava animi intentio fugere non potest oculos Dei, ut etiam rectè hic notat *Stephanus à S. Paulo Pag. 422.*

QUÆRES quarto, An liceat absque Simonia pro beneficio aut alia re spiritali accipere aliquid temporale Titulo gratitudinis, sic ut de illo ex gratitudine præstando pactum intercedat? Licitum id esse, videtur admittit *Diana citans Valentiam*, quia non est pactum inducens obligationem iustitiæ. Verum etiam non inducat obligationem iustitiæ, adfert tamen novam obligationem, & pretio æstimabilem, suprâ simplicem gratitudinem, quæ per se libera est, nec obligat determinatè ad hoc vel illud donum conferendum, quod tamen fit ex vi istius contractus, qui proinde onerosus censeri potest. De quo videri potest *Innocentii XI. Prop. 45. supra l. ag. 33.*

CAPUT XIII.

De Testamento.

Testamentum est iustæ voluntatis dispositio de rebus post mortem præstandis, cum hæredis institutione. Et per hoc ultimum differt Testamentum à legato, sive fidei commissio partiali, quod tantum est donatio particularis alicui à defuncto relicta. *Coditillium* est quasi imperfectum Testamentum, sine hæredis institutione, ad constituenda aliqua legata, vel ad aliquid in Testamento explicandum, mutandum, addendum, vel demendum. De quibus *Layman Lib. 3. Tract. 5. Cap. 1. Bonacina, Tanner. alique.*

1. Ad Testamentum solenne, sive clausum, requiruntur à jure varix solennitates: nempe ut testator illud suâ vel alicujus manu scriptum offerat septem testibus idoneis, non defectuosis, non cæcis, surdis, mutis, nec furiosis, & prodigis, infamibus, religiosis, cognatis, qui in testatoris potestate sunt; (quibus adde ipsum hæredem, & qui in ejus potestate sunt) sed masculis puberibus, liberis, ad id rogatis, & vocatis, coram profitendo id esse suum Testamentum: tum si possit manu suâ subscribit, alioqui id præstat o-stentus pro eo testis: dein omnes & singuli septem testes eodem tempore subscribunt, si possint, per se ipsos; proprioque, vel alieno, aut communi omnes

R. P. Ardeck, Tom. II.

figillo consignant, *Layman, Bonacina Diss. 3. Quest. 16. Part. 1. &c.*

3. Si Testamentum careat debitâ solennitate, & dubitetur an testator intenderit conficere Testamentum clausum, an verò apertum, habebit saltem vim Testamenti nuncupativi, quod tantum requirit ut septem prædicti testes coram audiant & intelligant testatoris voluntatem, etiam solâ voce expressam. Quia præsumitur testatorem hoc saltem voluisse potius quam actum suum esse irritum. *Sanchez, Lugo &c.* Consultum est in conficiendo Testamento etiam adhibere Notarium, qui particularium locorum jura nosse solet, ut valori Testamenti in foro externo tutius consulatur.

4. Notat quoque *Diana Part. 6. Tract. 5. Resol. 30.* invaluisse consuetudinem ut minor numerus testium quam septem sufficiat ad valorem. Certè hominibus rusticis quinque testes sufficere, si difficulter plures habentur, absque subscriptione, si non sint litterati, tradit *Layman & Bonacina.*

Item tempore pestis necesse non est testes simul congregari, sed tantum ut singuli seorsim adhibeantur: imò absolute loquendo tunc duos vel tres sufficere ex jure gentium docet *Diana Part. 7. Tract. 6. cum Sâ, Layman &c.* Neque minus militibus, dum in castris sunt, concedunt jura privilegium.

5. Si Testamentum factum sit ad *pias* causas, etiam in foro externo juris solennitates non requiruntur, sed tantum quæ jure gentium sufficiunt, nempe duo testes, inter quos scemina esse potest. *Covar. & alii 12.* Item Parochus, aut Confessarius etiam si legata essent pro Ecclesia propria, *Lessius, Lugo, &c.* Et quamvis morte interveniente contingeret Testamentum non esse absolutum, validum tamen est quoad legata pia, *Diana &c.* In foro autem conscientie etiam sine ullo teste sufficit scriptura, natus, vel aliud signum, quo voluntas Testatoris sufficienter indicatur. *Molina, Lugo, Diana.*

6. Si autem Testamentum factum fuerit ad causas non *pias*, & careat solennitatibus jure requisitis, probabilis est illud *saltem in foro conscientie* esse omnino validum: adeoque licitè retineri quod ex tali Testamento possidetur. Quia illæ solennitates tantum requiruntur in foro externo ad fidem in iudicio faciendam, & excludendam omnem deceptionem. Ita *Lessius de Jur. Lib. 2. Cap. 19. Diss. 3. Barbosa, Wiggers, Part. 9. Tract. 7. Resol. 49. contra Molin. Diana &c.*

Hinc hæres ab incestato non videtur excusari in foro conscientie à persolvendis legatis in Testamento non solenni relictis, si satis ipsi constet de voluntate Testatoris. De qua si dubius sit, tenetur cum aliis pro ratione dubii componere. Quia in hoc dubio neutri parti favet possessio.

7. Testari non potest Religiosus professus, nec filius familias de bonis adventitiis sine patris consensu, nisi tamen sit Clericus, etiam primæ Fonsuræ: nec cæcus sine testibus, nec pupillus, nisi sit doli capax, & juramento confirmaverit. Nec in bello iusto captus, nec obses apud infideles. Nec manifestus usurarius, nisi præstita cautione: valebunt tamen hujus legata ad causas pias si poenitens obierit. Nec uxor nisi ad pias causas, sicut legitime statutum sit, ut non possit testari sine consensu mariti, ut refert *Sâ. & plures alii.*

8. Patris Testamentum inter liberos ab eo solo scriptum,

Gg 2 ptum,

ptum, aut subscriptum validum est, etiam ad pia legata, *Sa, Diana, &c.*

9. Potest Pater ob justam causam inæqualiter filiis bona relinquere, ubi non obstat lex particularis: sed non potest legitimam portionem privare.

10. Et si spurium à Testamento excludit jus civile, ex jure tamen Canonico potest illi Pater alimenta relinquere, & filia dotem si eam indigeat.

11. In dubio Testamenti judicandum est Testatorem, id voluisse, quod si adesset dicturus crederetur.

11. Qui juravit non revocare Testamentum, si revocet certum est validè revocare, imò à perjurio si causa revocandi subit probabiliter excusatur. *Sa, &c.*

13. Condicio hæc Testamento apposta, si filia non nupsit, in ea quæ nunquam nupsit, item, si non in *Abi Religionem*, pro non apposta habetur.

14. Testator nullo jure positivo prohibetur, omnis consanguineis collateralibus, v. g. fratre, quemvis extraneum hæredem constituere, *Bonacina & alii 5. apud Diana Part. 1. Tract. 8. Resol. 83.*

15. Professio religiosa Testamentum prius factum non irritat, cum tunc fuerit sui juris, ut Theologi passim admittunt.

16. Executor Testamenti potest esse, qui excedit annum 17. ætatis, unus vel plures, mas vel femina, Clericus, aut Religiosus, sed cum licentia sui Prælati, & quidem Generalis, si sit Societatis: sed Franciscanis id omnino jure prohibitum. Si tamen hos executores agere contingat, acta non erunt invalida, sed tantum illicita, *Layman, Bonacina, Diana Part. 3. Tract. 8. Resol. 9.*

17. Si à Testatore nullus nominetur Executor Testamenti, executio ad hæredem pertinebit, etiam ad pia legata: potest tamen tali casu Episcopus eam ad se pertrahere jure communi. *Layman &c.*

1. Quando voluntas Testatoris honestè impleri potest, non possunt legata ad pias causas commutari etiam in opus manifestè melius; nisi ex dispensatione Pontificis, & justa de causa: *Vasquez* id etiam Episcopo concedit, Communis opinio Doctorum admittit ad Episcopum, hæredem, & executores pertinere per epikiam interpretari, non esse à defuncti voluntate alienum, si aliqua mutatio fiat: v. g. si pecuniam reliquerit ad calices emendos pro Ecclesia, quæ calicibus non eget, poterunt eam applicare ad comparandas casulas, aut alia ornamenta, quæ magis ad Templi usum conducunt. *Vasquez, Molin. Barbosa &c.*

18. Si executores intra annum suâ culpâ negligent exequi Testamentum, jus executionis ad Episcopum devolvitur. *Molin. Diana & 8. alii.*

19. Imò in legatis piis tenentur ad executionem intra sex menses, idque etiam si nondum intra sit hæreditas. *Molin. Vasquez, Diana Part. 8. Tract. 6. Resol. 25.*

20. Si bona defuncti non sufficiant ad legata omnia persolvenda, distribuenda sunt omnibus pro singulorum rata æqualiter, quia eo in casu jus ad solutionem est in omnibus æquale. *Diana, Sylvester, Sanchez, Bonacina.*

FORMULA autem Testamenti talis esse solet. *In nomine Dei omnipotentis, Amen. Ego N. N. nunc liberè, & integris sensibus commendo Corpus terra sancta, & Animam meam Deo creatori, sub protectione B. Virginis &c. Hæredem meum constituo N. N. exprimitendo bona relinquenda, debita sol-*

venda, legata pia, aut alia pro particularibus personis prout cupit de rebus suis disponere. Postea nominat Executores sui Testamenti, & exprimit obligationes, si quas illis imponit. Postremò annotat locum, diem, & annum; & infra Nomen suum, ut Sigillum apponit; Subscribunt etiam testes singuli.

Et quoniam in quibusdam varia sunt aliquando priorum locorum jura, expedit in consiciendo Testamento Notarium loci publicum adhibere, aut alterum peritum & fidelem, ut in singulis securius procedatur.

CAPUT XIV.

DE RESTITUTIONE.

§. I.

Quinam teneantur ad Restitutionem.

1. **R**estitutio, est actus iustitiæ quo reparatur damnum per injuriam alteri illatum. *Injuria* vocatur est, læsio juris alieni in re quam possides, vel ad quam possidendam jus habet. Hinc si læsio sit contra bonam charitatem aut aliam virtutem, non est sufficiens fundamentum restitutionis. *Injuria hæc* aliquando est *Materialis*, quando quis bonâ fide causa fuit damni illati, aliquando *Formalis*, quando malâ fide, illi est, sciens, vel scire negligens alteri damnum intulit.

2. Non solus ille qui proximè damnificat ad restitutionem obligatur, sed etiam illi qui ad damnum alteri inferendum cooperantur. De his ut Confectissimum promptè possit judicare, sequenti versu aptè comprehenduntur.

Jussio, consilium, consensus, palpo, recursus, Participans, mutus, non obfians, non manifestans.

3. *Jussio* indicat eum, qui jubet vel mandat damnum inferri, ad illius Restitutionem teneri, sive mandatum precesserit, sive tacitè tantum, v. g. quando famulus in verbo vel signo satis colligit gratum fore suo Domino si damnum inferat, Dominus ad Restitutionem obligatur.

Non obligatur tamen qui absque ullo mandato datum habet opus suo nomine factum. Quia ratio habet præsens non est causa damni jam præteriti.

Neque mandans qui ante executionem mandatum suum revocavit, si id mandatario tempore impeditur. Quia tunc damnum non est illatum ex vi mandati, ut potest retractari. *Molina, Filiucius, Lessius de Justitia Lib. 2. Cap. 13.*

4. *Consilium* nomine intelligitur is qui suadendo, rogando, aut hortando causa efficax fuit damni illati, ut proinde in defectum exequentis ad Restitutionem obligatur. Illi autem, qui pravum ejus consilium secutus fuit, consulens ad nihil tenetur, nisi dolose ignoranter suadendo circumvenit, juxta Reg. Jur. 6. c. 1.

6. *Nullus ex consilio nisi fraudulenter sit obligatus.* Si consulens ante rei executionem consilium insensitè revocaverit, & conatus fuerit factum impedire, probabile est excusari à damni illati Restitutione. Quia tunc damnificans præsumitur potius propriè